

Світовий та вітчизняний туризм на сучасному етапі: стан та перспективи розвитку

Сокол Тетяна Георгіївна

*к. пед. н., доцент, доцент кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: taniash@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-6106-4911*

Пандемія COVID–19 та війна в Україні, яка вже набула масштабів світової загрози, корінним чином вплинули на умови розвитку туризму та його результати.

Так, за даними статистики ЮНВТО в 2021 р. обсяги світового туризму, хоча і зросли на 4% порівняно з 2020 р. (415 млн відносно 400 млн прибуттів відповідно), але були на 72% меншими, ніж в 2019 р. до пандемії. Всесвітня туристична організація визнала 2020 рік «найгіршим роком у світовому туризмі» [1].

Темпи відновлення залишилися повільними і нерівномірними у різних регіонах світу із-за різних обмежень на пересування та рівнів вакцинацій. Найвищі темпи продемонстрували Європа і Америка (+19% і +17% відповідно), але обидва показники є нижчими за допандемічний рівень на 63%.

Експерти туризму не дуже оптимістичні в своїх прогнозах щодо повернення показників розвитку туризму на рівень 2019 р.: тільки 3% вважають, що це може відбутися в 2022 р., натомість 48%-за те, що туризм може відновитися в 2023 р., і 44%-в 2024 р. або пізніше. Зважаючи на агресію росії, війну в Україні, обороноздатність якої підтримує світ, більш реальним представляється останній прогноз.

Економічний внесок туризму в 2021 р. оцінюється в 1,9 трлн дол. США, що вище показника 2020 р.-1,6 трлн, але все ще значно нижче 2019 р.-3,5 трлн дол. США [2].

Згідно останнього звіту Групи експертів ЮНВТО, більшість професіоналів в сфері туризму (61%) очікують кращі перспективи на 2022 рік.

У той час як міжнародний туризм приходить у норму, внутрішній туризм продовжує стимулювати відновлення сектора в дедалі більшій кількості країн, особливо в тих, які мають великий внутрішній ринок. На думку експертів, внутрішній туризм та подорожі поряд з місцем проживання, а також заходи на відкритому повітрі, природні продукти та сільський туризм стануть одними з основних туристичних тенденцій, які продовжуватимуть формувати туризм у 2022 р. [3]. Однією з таких країн є Україна.

За даними Всесвітнього економічного форуму Україна займала 78 місце зі 140 за конкурентоспроможністю в сфері туризму [4]. Хоча за перші два квартали 2020 р. втрати українського туристичного сектору склали майже 82% в наслідок пандемії COVID–19, вже в 2021 р. Україну відвідало більше іноземних туристів, ніж у доковідний період. Так в 2021 р. Україну відвідало 4 млн 271 тис. іноземних туристів, що перевищило аналогічний показник 2020 р. майже на 26%. Першу ТОП-десятку очолює Молдова-1 млн 054 тис., за нею росія-519 тис., Польща-311 тис., Білорусь-273 тис., Румунія-264 тис., Туреччина-247 тис., Угорщина-227 тис., Німеччина-154 тис., Ізраїль-133 тис., США-103 тис. іноземців. При цьому іноземні туристи в 2021 р. в середньому витрачали 929 \$ щодобово. Досить високим був також і рівень їх лояльності до України-60% [5].

Щодо українців, то в минулому році за кордон виїхало 14,7 млн наших співвітчизників. ТОП напрямків-мільйонників: Польща-4,49 млн, Туреччина-2,05 млн,

Угорщина-1,72 млн, Єгипет-1,46 млн. Також найактивніші євронапрямки: Румунія-825 тис., Словаччина-343 тис., Німеччина-267 тис., Греція-199 тис., Італія-194 тис. Загалом до Європейського Союзу з України протягом 2021 р. здійснили подорожі 8 832 616 наших громадян. Згідно з даними опитування, проведеного Державним агентством розвитку туризму України (ДАРТ), 56% українців, плануючи свій відпочинок за кордоном, звернулися до професіоналів-скористалися послугами туроператорів і турагентів. 44% планували свій відпочинок самостійно [5].

Дослідження Державного агентства розвитку туризму України показали зростання інтересу українців до внутрішнього туризму. За даними агентства, майже 38% українців подорожували Україною у 2021 р. Українські туристи виявилися більш вимогливими до рівня сервісу, ніж мандрівники—за кордону-показник рівня лояльності туристів до українських DESTИНАЦІЙ становив 37 балів.

Попри всі збитки, яких зазнала туристична сфера України, в 2021 р. відбулося відновлення та поступове зростання туристичного збору, про що свідчать статистичні дані. Так, за 2021 рік до бюджету країни надійшли 244 млн грн туристичного збору. Цей показник на 86,8% перевищує показник 2020 р., що склав 130,6 млн грн, а також на 20% вищий за аналогічний показник 2019 р.-тоді до бюджету надійшло 196 млн грн [5].

На жаль, через війну надходження до держбюджету від туристичної галузі в першому півріччі 2022 р. скоротилися на 26% порівняно з аналогічним періодом 2021 р. Частина території України або окупована, або перебуває в зоні активних бойових дій, і жодна туристична діяльність там просто неможлива. Інша частина-західні та центральні області-в основному функціонують як прихисток для тих українців, що були змушені покинути свої домівки через агресію РФ. Але українці потроху почали дозволяти собі короткі подорожі країною з метою фізичного та морального перезавантаження для того, щоби зберегти працездатність та психологічний спокій. І це дає поштовх до відновлення суміжних галузей-перевізників, готелів, ресторанів тощо.

В період післявоєнного відновлення України поряд з традиційними видами туризму, такими як рекреаційний, пізнавальний (екскурсійний), активний туризм, підвищеного значення набуватимуть туризм медичний та інклюзивний, для людей, які отримали фізичні і психологічні травми. Так званий «туризм катастроф» в Україні матиме нове звучання-«Країна нескорених». З'являться й інші види туризму, серед яких такі як волонтерський туризм і етичний туризм, абсолютно нові інноваційні види туризму, появу яких зумовила саме війна. Також Україна має відновити низку важливих історико-культурних та природних пам'яток, пошкоджених війною-а їх вже зараз майже 800. А нині одним з найважливіших наших завдань є допомагати українській армії та українській економіці, працювати задля перемоги.

Список використаних джерел

1. Туризм у світі повернеться на допандемічний рівень не раніше 2023 року. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3180164-turizm-u-sviti-povernetsa-do-dopandemichnogo>
2. Tourism Highlights. 2009 Edition. URL: www.unwto.org.
3. UNWTO. World Tourism Barometer. Committed to Tourism, Travel and the Millennium Development Goals. URL: www.world-tourism.org
4. The World Economic Forum. URL: www.weforum.org
5. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт. URL: www.tourism.gov.ua